

การจัดการงานสงกรานต์ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

กรณีศึกษาถนนตระกูลข้าว ในประเทศไทย

วิฑูร อินทจันทร์ และ ไชยนันท์ ปัญญาศิริ

สาขาการจัดการ มหาวิทยาลัยสยาม

MANAGEMENT FOR NON-ALCOHOLIC SONGKRAN FESTIVAL

: A CASE STUDY OF RICE FAMILY ROADS OF THAILAND.

Vitoon Intajan and Chaiyanant Panyasiri

Management, Siam University, Thailand

E-mail address: vitoon_dj@hotmail.com

วันที่รับบทความ (Received) 8 กรกฎาคม 2562

วันที่ได้รับบทความฉบับแก้ไข (Revised) 22 ธันวาคม 2564

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) 11 กรกฎาคม 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) แบบกึ่งโครงสร้าง มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการจัดการงานสงกรานต์ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ถนนตระกูลข้าวในประเทศไทย โดยใช้การศึกษาทบทวนข้อมูลเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากเจ้าภาพจัดงานสงกรานต์ จำนวน 8 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ 10 คน ผู้ประสานงานและเครือข่าย 8 คน หน่วยงานภาคเอกชน 8 คน รวมผู้ให้ข้อมูล 34 คน เพื่อศึกษา หลักการและวิธีการในการจัดการงานสงกรานต์ ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ถนนตระกูลข้าว ในประเทศไทย ขอบเขตด้านพื้นที่จำนวน 8 พื้นที่ ประกอบด้วย ถนนข้าวเหนียว จังหวัดขอนแก่น ถนนข้าวสุก จังหวัดอ่างทอง ถนนข้าวเม่า จังหวัดมหาสารคาม ถนนข้าวหอมมะลิ จังหวัดร้อยเอ็ด ถนนข้าวยา จังหวัดปัตตานี ถนนข้าวไร่ จังหวัดอุทัยธานี ถนนข้าวเกรียบงาดำ จังหวัดตาก และถนนข้าวทิพย์ จังหวัดจันทบุรี ขอบเขตการศึกษา โดยคัดเลือกพื้นที่ที่มีการบริหารจัดการภายใต้แนวคิด “พื้นที่ปลอดเหล้า ปลอดภัย” ผลการศึกษาพบว่า จุดเริ่มต้นต้องมีแกนนำหลักที่ดี มีศักยภาพ ภาควิชาเครือข่ายส่วนต่างๆ ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม เครือข่ายมีความสัมพันธ์กัน ซึ่งประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการวางแผนงาน (Planning) ด้านการจัดการองค์กร (Organizing) ด้านภาวะผู้นำ (Leadership) ด้านการควบคุมกำกับติดตาม (Controlling) โดยมีปัจจัยสนับสนุน 2 ประการ ประกอบด้วย ด้านเครือข่าย (Network) และด้านการมีส่วนร่วม (Participation) ที่เป็นสรรพกำลังอันสำคัญในการจัดการ

คำสำคัญ : การจัดการ งานสงกรานต์ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ถนนตระกูลข้าว

Abstract

This research is a qualitative research study by using in-depth interview techniques semi-structure. Aims to study the management for non-alcoholic Songkran of Rice Family roads in Thailand. This is qualitative research by using a review of document data and in-depth interviews with related viz the host a sponsored non-alcohol event 8 persons Thai health promotion foundation Professional Academics 10 persons and related persons 8 persons Private agency 8 persons total 34 informants. This research study aims to study principles and methods for managing non-alcoholic Songkran of Rice Family roads in Thailand.. Scope of study 8 areas consisting of Determine Khao Niew Road khon kaen Province, Khao Suk Road, Ang Thong Province, Khao Mao Road, Maha Sarakham Province, Khao Hommari Roi Et Province, Khaoyam Road, Pattani Province, Khao Rai Road, Uthai Thani Province, Khao Kaib Ngadam Road, Tak Province and Khao Thip Road, Chanthaburi Province. The scope of education by selecting areas for education that is managed under the concept “No Alcohol area is Safety Zone” The study indicated that the starting point must have good leaders, potential partners, various network Including government agencies Private social network organizations and network organizations are interrelated work together voluntarily, with goals and plans, work together, divide, do and support each other. To achieve the goal which consists of 4 aspects including Planning, Organizing, Leadership and Controlling. There are 2 supporting factors including network and participation. that is important to manage for non-alcoholic Songkran of Rice Family roads in Thailand.

Keywords: Management, Songkran festival, Alcoholic, Rice Family roads in Thailand

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเพณีสงกรานต์แท้ที่จริงแล้วเป็นประเพณีไทยดั้งเดิม เพื่อเฉลิมฉลอง วันปีใหม่แบบไทย ๆ และเป็นวันครอบครัว แต่ภาพที่เห็นชัดเจนในปัจจุบันเมื่อคิดถึงสงกรานต์กลับมีภาพของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เข้ามาเกี่ยวข้องอย่างชัดเจน ปัจจุบันสังคมไทยตกอยู่ในภาวะกระแสทุนนิยม พาณิชยกรรม และวัตถุนิยมมากจนขาดความภาคภูมิใจ ในความเป็นไทย ขาดความผูกพันของคนในท้องถิ่น ทุกวันนี้สังคมไทยได้หันไปรับวัฒนธรรมตะวันตกที่ไหลเข้ามาผ่านทางสื่อต่าง ๆ โดยปราศจากการคัดสรรกลั่นกรอง จนเกิดการซึมซับดัดแปลง ในขณะที่เดียวกันก็สร้างค่านิยมและทัศนคติที่ขัดแย้งระหว่างคนรุ่นเก่าและคนรุ่นใหม่ สภาพวิถีชีวิตไทย เอกลักษณะวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมถูกเบียดเบียนและเปลี่ยนแปลง นำมาซึ่งปัญหาความสัมพันธ์ทางศีลธรรม คุณธรรมและก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ อีกนานัปการ ดังเช่นวัฒนธรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ได้ขยายตัว

มากเพิ่มมากขึ้นในประเทศไทย โดยเฉพาะในโอกาสที่มีการจัดกิจกรรมงานประเพณีวัฒนธรรมต่าง ๆ การตีพิมพ์เครื่องตีพิมพ์แอลกอฮอล์จึงได้กลายเป็นเครื่องมือหรือสัญลักษณ์แสดงสถานภาพทางสังคม บริษัท ธุรกิจเครื่องตีพิมพ์แอลกอฮอล์ได้ทำการบริหารจัดการตลาดวางรากฐานไปทั่วทุกพื้นที่ในประเทศไทย รวมถึงการเข้าไปมีบทบาทสานสัมพันธ์กับนักการเมือง หน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในนามของผู้ให้การสนับสนุนทุนอุปถัมภ์การจัดงานประเพณีต่าง ๆ อาทิเช่น งานเทศกาลปีใหม่ งานประเพณีลอยกระทง งานเทศกาลสงกรานต์ และงานเทศกาลต่าง ๆ ประมาณ 10,000 งานต่อปี (สำนักงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้า, 2557) แม้ว่าสังคมไทยจะเป็นสังคม ที่มีพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ ตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนามีศีลเป็นเครื่องกำกับจิตใจมิให้เอนเอียงไปในทางที่ไม่ดี เพื่อให้เกิดความสุข ความดีงาม ในการดำเนินชีวิต โดยหนึ่งในข้อพึงปฏิบัติของศีลก็ได้มีข้อห้าม คือ ไม่ดื่มสุราเมรัย ย่อมได้ชื่อว่า ให้ความปลอดภัยแก่ทุกสิ่ง เพราะคนที่ประมาทขาดสตินั้น สามารถทำความชั่วได้ทุกอย่าง ซึ่งเครื่องตีพิมพ์แอลกอฮอล์นั้น เมื่อมีการตีพิมพ์ไปแล้วก่อให้เกิดพฤติกรรมที่มีแนวโน้มจะทำให้คนปกติ กลายเป็นคนที่ไม่ปกติ และในหลายกรณีนำไปสู่การเกิดอาชญากรรม อุบัติเหตุ การทะเลาะวิวาท และการทำร้ายสุขภาพร่างกาย และปัญหาจากการตีพิมพ์เครื่องตีพิมพ์แอลกอฮอล์

ในปัจจุบันทางรัฐบาล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนหลายหน่วยงานจะได้พยายามรณรงค์เกี่ยวกับการ ลด ละ เลิก โดยเฉพาะประเด็นการตีพิมพ์เครื่องตีพิมพ์แอลกอฮอล์ ดังจะเห็นได้จากกรณีการกระตุ้น มิให้ตีพิมพ์เครื่องตีพิมพ์แอลกอฮอล์ในช่วงเทศกาลต่างๆ สุดท้ายก็ยังมีบางพื้นที่ ที่ไม่ประสบความสำเร็จ ในการบริหารจัดการแก้ไขปัญหาดังกล่าว เพราะจากสถิติพบได้ว่ามีจำนวนครั้งการเกิดอุบัติเหตุ และผู้สูญเสียชีวิตเพิ่มมากขึ้น โดยมีสถิติการเกิดอุบัติเหตุ และมีผู้เสียชีวิตในช่วงเทศกาลสงกรานต์ ปี พ.ศ.2558 เกิดอุบัติเหตุ 3,373 ครั้ง บาดเจ็บ 3,559 ราย เสียชีวิต 364 ราย ปี พ.ศ.2559 เกิดอุบัติเหตุ 3,447 ครั้ง บาดเจ็บ 3,656 ราย เสียชีวิต 442 ราย ปี พ.ศ.2560 เกิดอุบัติเหตุ 3,690 ครั้ง บาดเจ็บ 3,808 ราย เสียชีวิต 390 ราย (ศูนย์อำนวยการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนน(ศปภ.), 2560) และมีสถิติการคุมประพฤติคดีเมาแล้วขับ ช่วงเทศกาลสงกรานต์ ปี พ.ศ.2558 จำนวน 4,051 คดี ปี พ.ศ.2559 จำนวน 5,228 คดี ปี พ.ศ. 2560 จำนวน 4,856 คดี (กรมคุมประพฤติ, 2560)

จึงทำให้หลายหน่วยงานด้านสุขภาพที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดการ มีความตื่นตัวต่อปัญหาและผลกระทบจากเครื่องตีพิมพ์แอลกอฮอล์ จนนำไปสู่กระบวนการนโยบาย และการรณรงค์ เรื่องเครื่องตีพิมพ์แอลกอฮอล์ที่สำคัญ คือ การจัดทำยุทธวิธีขบวนการรณรงค์ นโยบายและมาตรการป้องกัน โดยการใช้ประเพณีงานสงกรานต์ เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนการรณรงค์ นับเป็นนวัตกรรมทางสังคม ในรูปแบบกระบวนการดำเนินงานด้านการรณรงค์ที่หลากหลาย จะเริ่มจากผู้นำที่เป็นต้นแบบ มีการวางแผนงาน ระบบการบริหารจัดการที่ดี และเห็นความสำคัญของปัญหา ได้นำประเด็นการทำงานด้านการรณรงค์ที่ง่ายได้ผลเชิงบวกและมีรูปธรรมที่ชัดเจนมาลงมือปฏิบัติโดยมีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน เริ่มจากพื้นที่เล็กแล้วขยายใหญ่ อาศัยหลักการทำงานในแบบการสร้างความสำเร็จร่วมกันการติดตามประเมินผลร่วมกันซึ่งเป็นกลไกที่ช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย (ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ, 2553)

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาหลักการและวิธีการในการจัดการ งานสงกรานต์ที่ปลอดภัยต่อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ภายใต้ถนนตระกูลข้าว ในประเทศไทย

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ศึกษาถึงหลักการ และวิธีการในการจัดการ ที่ดีสำหรับงานสงกรานต์ปลอดภัยต่อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ถนนตระกูลข้าว ในประเทศไทย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาเฉพาะการจัดการ งานสงกรานต์ปลอดภัยต่อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ กรณีศึกษาถนนตระกูลข้าว ในประเทศไทย 8 พื้นที่

2. ขอบเขตด้านประชากร ศึกษาจากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ที่ประกอบด้วยเจ้าภาพหลักการจัดงาน, ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ ผู้ประสานงานและเครือข่าย, หน่วยงานภาคเอกชน

3. ขอบเขตด้านพื้นที่ศึกษา คัดเลือก ถนนตระกูลข้าว จำนวน 8 พื้นที่ มีพื้นที่การจัดงานสงกรานต์ปลอดภัยต่อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยใช้ชื่อ ถนนตระกูลข้าว โดยมีเกณฑ์คัดเลือกเพื่อการศึกษา ดังนี้

3.1 เป็นพื้นที่ ที่มีการบริหารจัดการภายใต้แนวคิด “พื้นที่ปลอดภัย ปลอดภัย” ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณจาก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

3.2 เป็นพื้นที่ที่มีการประกาศนโยบายสาธารณะ เรื่องการปฏิบัติตาม พรบ. ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551 อย่างต่อเนื่อง 5 ปี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth-interview) เก็บข้อมูลโดยใช้กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) จำนวนทั้งสิ้น 34 คน โดยแบ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลออกเป็น 4 กลุ่ม ประกอบด้วย

กลุ่มที่ 1 เจ้าภาพจัดงานสงกรานต์ ถนนตระกูลข้าว ปลอดภัยต่อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จำนวน 8 คน

กลุ่มที่ 2 ผู้ทรงคุณวุฒิ จากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และ นักวิชาการ จำนวน 10 คน

กลุ่มที่ 3 ผู้ประสานงานและเครือข่ายต่าง ๆ จำนวน 8 คน

กลุ่มที่ 4 หน่วยงานภาคเอกชน จำนวน 8 คน โดยมีรายละเอียดแนวทางดังนี้

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์และใช้กล้องบันทึกภาพ การสัมภาษณ์เจาะลึก ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงและทำการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรโดยได้รับอนุญาตจากผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อนำมาสรุป ผู้วิจัยสร้างบรรยากาศของความเป็นกันเองในการพูดคุย ระยะเวลาที่ใช้ในการ

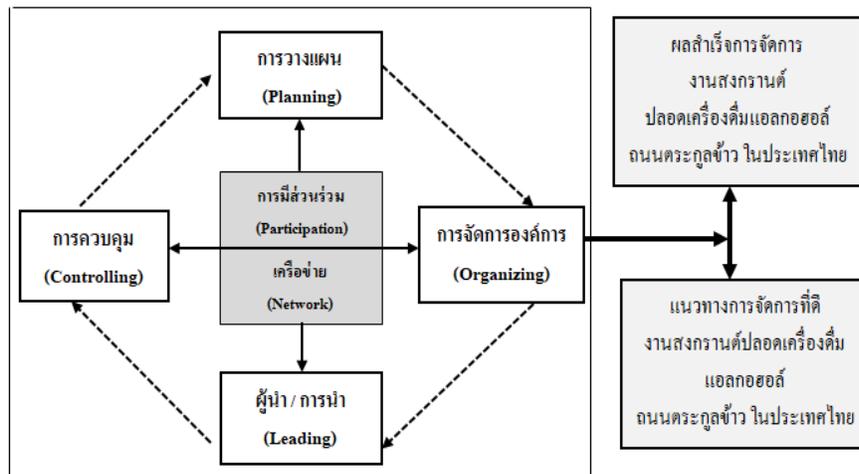
สัมภาษณ์แต่ละครั้งไม่เกิน 30 นาที ควบคู่กับการบันทึกเสียงในบางราย หลังจากการสัมภาษณ์เสร็จ ผู้วิจัยทำการถอดเทป และบันทึกข้อมูลที่ได้เพิ่มเติมทันที ถอดข้อมูลจากแถบบันทึกเสียงและการจดบันทึกออกมาเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อนำมาทำการวิเคราะห์และเรียบเรียง หลังจากที่ได้ข้อมูลมาในแต่ละครั้ง พร้อมตรวจสอบข้อมูลเพื่อให้ข้อมูลที่ได้มีความน่าเชื่อถือ ครบถ้วนและเป็นการประเมินคุณภาพของข้อมูลในระดับที่สามารถนำมาวิเคราะห์ได้

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ในเบื้องต้นกระทำร่วมกับการเก็บข้อมูลภาคสนามในแต่ละครั้ง และกระทำภายหลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูลไว้ครบถ้วนสมบูรณ์แล้วโดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. จำแนกประเภทของปรากฏการณ์และจัดเก็บข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่โดยนำข้อมูลที่มีลักษณะคล้ายกันมารวมไว้และหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล

2. ประมวลข้อมูลแต่ละหมวดหมู่ โดยการนำข้อมูลที่จำแนก หาความหมาย องค์กรประกอบ และเชื่อมโยงให้เห็นภาพรวม รวมทั้งการตีความเพื่ออธิบายความตามประเด็นที่ศึกษาพร้อมๆ กับการเชื่อมโยงแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และทำการทบทวนเพิ่มเติม เพื่อให้สอดคล้องกับข้อมูลจริงที่ได้จากพื้นที่ สำหรับวิธีการวิเคราะห์ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากภาคสนาม เพื่ออธิบายเนื้อหาการวิจัยตามที่กำหนดไว้ โดยคำนึงถึงความเที่ยงตรงและเชื่อถือได้ของข้อมูลเป็นหลัก ทั้งนี้ต้องอยู่บนความถูกต้อง ความซื่อสัตย์และความรับผิดชอบในการทำวิจัย หลังจากนั้นทำการสรุปผลการวิจัยและนำเสนอโดยพรรณนาวิเคราะห์

กรอบแนวคิดของการวิจัย

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาการจัดการงานสงกรานต์ปลอดเครื่องตี๋มแอลกอฮอล์ ถนนตระกูลข้าว จำนวน 8 พื้นที่ ได้แก่ 1. ถนนข้าวเหนียว จังหวัดขอนแก่น 2. ถนนข้าวสุก จังหวัดอ่างทอง 3. ถนนข้าวเม่า จังหวัดมหาสารคาม 4. ถนนข้าวหอมมะลิ จังหวัดร้อยเอ็ด 5. ถนนข้าวไร่ จังหวัดอุทัยธานี 6. ถนนข้าวทิพย์ จังหวัดจันทบุรี 7. ถนนข้าวเกรียบงาดำ จังหวัดตาก และ 8. ถนนข้าวยา จังหวัดปัตตานี ผู้วิจัยนำเสนอการสรุปและอภิปรายผลการศึกษาเป็นประเด็นดังนี้

1. การวิเคราะห์หลักการในการจัดการงานสงกรานต์ปลอดเครื่องตี๋มแอลกอฮอล์ ถนนตระกูลข้าว

1.1 บริบทพื้นที่ของการจัดงานสงกรานต์ปลอดเครื่องตี๋มแอลกอฮอล์

กระแสโลกาภิวัตน์ ที่แผ่ขยายครอบคลุมไปทั่วโลก โดยเฉพาะที่ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยก่อให้เกิดภาวะวิกฤตกับวัฒนธรรมไทยเป็นอย่างมาก ประเพณีสงกรานต์ก็ตกอยู่ใน วัฏจักรนี้เช่นเดียวกัน มีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นหลายประการที่ยังความน่าเป็นห่วงให้เกิดขึ้นแก่ทุกคนที่รักและเห็นคุณค่าความงดงามของประเพณีสงกรานต์นี้ การให้ความสำคัญประเพณีวัฒนธรรมไทยมีความพยายามที่จะรณรงค์ทุกรูปแบบ เช่น งานสงกรานต์ปลอดเครื่องตี๋มแอลกอฮอล์ ถนนตระกูลข้าว เพื่อให้ได้รับรู้ถึงความสำคัญ ความหมาย และคุณค่าของประเพณีสงกรานต์ที่แท้จริงหากเข้าใจถึงคุณค่า และแนวทางปฏิบัติของประเพณีสงกรานต์ และร่วมมือกันปฏิบัติให้ถูกต้องเพื่อสืบทอดคุณค่า ลดความเบี่ยงเบนความรุนแรง ที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะเกี่ยวกับการเล่นสาดน้ำที่เกินเหตุ ซึ่งนอกจากจะเต็มไปด้วยพฤติกรรมที่เสี่ยงอันตรายทั้งจากการตี๋มเครื่องตี๋มแอลกอฮอล์ การใช้น้ำสกปรก การใช้น้ำแข็งขว้างปา การใช้อุปกรณ์ฉีดน้ำที่มีแรงดันสูงจนก่อให้เกิดอันตราย การใช้แป้งใช้สีทาเนื้อตัว เป็นต้น

ในยุคปัจจุบันความหมายของการเล่นสาดน้ำ เป็นจุดขายของประเพณีสงกรานต์จนเกินจริง ทั้งๆ ที่การเล่นสาดน้ำเป็นหนึ่งในกิจกรรมที่แสดงถึงความเอาใจใส่ ความเอื้ออาทร และความหวังดีซึ่งกันและกันเท่านั้น ควรใช้ประเพณีสงกรานต์นี้ เป็นโอกาสในการสร้างความรัก ความกตัญญู ความเคารพ ความเอื้ออาทรซึ่งกันและกันเพื่อสานความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน สารที่เป็นแก่นแท้ของประเพณีสงกรานต์ที่งดงามและทรงคุณค่ามาแต่อดีตโบราณกาล การที่ผู้บริหารจะนำพาการจัดการงานสงกรานต์ปลอดเครื่องตี๋มแอลกอฮอล์ ถนนตระกูลข้าว ไปสู่ความสำเร็จได้นั้น ผู้บริหารที่ดี (แกนนำหลัก) ต้องรู้จักบริบทพื้นที่และองค์ประกอบอื่น ๆ ในพื้นที่ เช่น ปัญหา อุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดจากการจัดงานสงกรานต์ที่มีเครื่องตี๋มแอลกอฮอล์มาร่วมกิจกรรมและส่งเสริม พร้อมทั้งต้องให้ความสำคัญและเข้าใจถึงปัจจัยร่วมต่างๆ ที่จะมาร่วมในการจัดงาน เช่น ประเพณี วัฒนธรรม ศาสนา ความเป็นอยู่ ตลอดจนความสามารถ ศักยภาพของกลุ่มเครือข่ายต่างๆที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ในพื้นที่ของตนเอง

1.2 ความเป็นมาและวัตถุประสงค์งานสงกรานต์ปลอดเครื่องตี๋มแอลกอฮอล์ ถนนตระกูลข้าว

ถนนตระกูลข้าว ต่าง ๆ ในงานสงกรานต์ที่ได้ชื่อว่าเป็นจุดเริ่มต้นของสงกรานต์ ถนนตระกูลข้าวต่าง ๆ ก็คือ “สงกรานต์ถนนข้าวสาร” กรุงเทพมหานคร ถนนข้าวสาร เดิมเป็นย่านเก่าเป็นตรอกที่ขาย

ข้าวสาร เป็นแหล่งค้าขายข้าวสารที่ใหญ่ที่สุดของเขตพระนคร นอกจากนี้ก็ยังขายถ่านหุงข้าว ขายของชำ มีการค้าขายข้าวสารมากมายจึงเรียกว่าตรอกข้าวสาร ต่อมาจึงเปลี่ยนเป็นถนนข้าวสาร ต่อมาความเป็นอยู่ของชุมชนแห่งนี้เริ่มเปลี่ยนไป เมื่อมีนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเข้ามาในช่วงปีพ.ศ.2525 ซึ่งนับเป็นปีแห่งการเฉลิมฉลองกรุงเทพมหานครครบรอบ 200 ปี นักท่องเที่ยวได้เข้ามาเช่าห้องพักอาศัยเพื่อเที่ยวชมเมืองหลวงของไทยในช่วงเทศกาลสำคัญนี้และเริ่มมีชาวต่างประเทศ เข้ามาถ่ายภาพยนตร์ฮอลลีวู้ด โดยมีทีมงานกองถ่ายมาอาศัยอยู่กันจำนวนมาก ที่มาเช่าที่เช่าเกสเฮาส์ ซึ่งตอนนั้นยังไม่มีห้องพัก จึงเป็นที่มาของเกสเฮาส์ของชาวต่างชาติเริ่มมีมาตั้งแต่พ.ศ.2558-2559 ระยะเวลาหลังมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเพิ่มมากขึ้น จนทำให้ถนนข้าวสารกลายเป็นศูนย์รวมของนักท่องเที่ยวในรูปแบบของ “แบ็คแพ็กเกอร์” ก่อนที่จะมาปรับเปลี่ยนรูปแบบอีกครั้งในช่วง พ.ศ. 2535 ที่กลายมาเป็นย่านบันเทิงยามราตรีของกรุงเทพมหานคร ซึ่งถนนข้าวสารถือเป็นถนนที่ได้รับความนิยมในการเล่นน้ำสงกรานต์ ที่มากไปด้วยนักท่องเที่ยวจากทั่วทุกมุมโลก โดยการเล่นน้ำสงกรานต์พื้นที่ถนนข้าวสารในช่วงแรก ๆ ก็เป็นแต่เพียงการเล่นสาดน้ำกันธรรมดาเท่านั้น โดยนอกจากการเล่นสาดน้ำเป็นปกติแล้วยังมีทั้งกิจกรรมส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวประเทศไทย (กระทรวงวัฒนธรรม, 2558) (https://www.m-culture.go.th/young/ewt_news.php?nid=366&filename=index) แต่ที่สำคัญ มีบริษัทธุรกิจเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เข้ามาสนับสนุน และจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จะพบเห็นนักท่องเที่ยวมีการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แล้วเข้ามาเที่ยวเล่นน้ำสงกรานต์ในถนนข้าวสาร จึงทำให้พื้นที่เล่นน้ำสงกรานต์ถนนข้าวสารไม่สามารถควบคุมการจำหน่าย และดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้

“สงกรานต์ถนนตรอกข้าว” ในพื้นที่จังหวัดอื่น ๆ มีพื้นที่ต้นแบบ จากทั่วประเทศจำนวน 86 พื้นที่ 66 จังหวัด 54 ถนนตรอกข้าวทั่วประเทศไทย มีการรณรงค์จัดงานสงกรานต์ให้ปลอดภัยเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ส่งเสริมขนบธรรมเนียม ประเพณีวัฒนธรรม อันทรงคุณค่าและคุ้มครองการอนุรักษ์ รักษาไว้ต่อไป (สำนักข่าวสร้างสุข, 2556) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และเครือข่ายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รณรงค์เพื่อให้คนไทยลดการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สร้างความตระหนัก เพื่อลดต้นเหตุของปัญหาต่าง ๆ สนับสนุนภาคีเครือข่ายภาคสังคม รณรงค์และการจัดการงานสงกรานต์ให้ปลอดภัยเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพื่อให้ประชาชนเล่นสงกรานต์ในพื้นที่ปลอดภัย การเล่นน้ำสงกรานต์แบบวิถีไทย ร่วมกันเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อสร้างความตระหนักถึงปัญหาการคุกคามทางเพศที่เกิดขึ้นช่วงสงกรานต์ ว่าเป็นเรื่องผิดกฎหมาย อีกทั้งยังต้องการสื่อสารสร้างความเข้าใจเคารพให้เกียรติ ในสิทธิเนื้อตัวร่างกายผู้อื่น ไม่ใช้ความรุนแรงทุกรูปแบบที่สำคัญเพื่อสร้างกระแสให้สังคมร่วมกันผลักดัน เกิดเครือข่ายเฝ้าระวังให้ความช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาถูกคุกคามทางเพศ และกระตุ้นผู้ประกอบการภาคเอกชนได้ตระหนักถึงผลกระทบการจัดงานที่มีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (สำนักข่าวสร้างสุข,2556) ดังที่ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ สมาน พุทธะกุล. (2561 มีนาคม , สัมภาษณ์) กล่าวว่า ประเทศไทยเป็นสังคมที่มีประเพณีที่ดีงาม เพิ่งมาปรับเปลี่ยนเมื่อสิบปี ยี่สิบปี ไม่เกิน 50 ปีที่ผ่านมา ที่ภาคธุรกิจแห่งนี้มาเกิดการกระตุ้น เร่งเร้า ทำการตลาดเยอะ ตรงนี้คงต้องเน้นย้ำว่า ทำอย่างไรจะเอาค่านิยม วัฒนธรรม ประเพณีที่ดีงามของไทยนั้นกลับมา ในส่วนนี้ ถ้าเราสามารถสร้างค่านิยมใหม่ ก็จะช่วยให้ความเสี่ยงในชีวิต ทรัพย์สิน ทั้งทะเลาะวิวาท การลวนลาม การบาดเจ็บล้มตายสามารถ ลดลง

ดังที่ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ บัณฑิต ศรไพศาล.(2561, มีนาคม, สัมภาษณ์) กล่าวว่าเทศกาลสงกรานต์ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ได้รับการสนับสนุนหลักจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) จุดเริ่มต้นมาจากแนวนโยบายสำหรับการสนับสนุนในการจัดงานเทศกาลสงกรานต์ให้ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การดำเนินการเริ่มจากมีการคุยกันในกลุ่มหลัก ที่เรียกว่า core group มีการปรึกษาหารือถึงกระบวนการดำเนินงาน ซึ่งใน core group มีการระดมความคิดจาก 3 มิติ คือ มิติของภาคประชาสังคม การรณรงค์ การผลักดัน มิติเชิงนโยบาย กฎหมายต่าง ๆ มิติในแง่ของการจัดการความรู้ หลังจากนั้นทางสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) มีนโยบายสนับสนุนการจัดงานเทศกาลสงกรานต์ที่ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ชัดเจน และมีความเห็นจากทั้งนักวิชาการ ผู้จัดงาน ประชาคมเครือข่ายงดเหล้าและภาคเอกชน พบว่าไม่ว่าจะมีนโยบายระดับท้องถิ่นหรือประเทศ หน่วยงานทุกหน่วยงานจะมีการประสานความร่วมมือเพื่อให้สามารถนำแผนและนโยบายไปใช้ได้จริง”

“สสส. สนับสนุนภาคีตามยุทธศาสตร์สามเหลี่ยมพื้นที่ภูเขา มีการให้งบประมาณในภาคราชการ มีการให้งบประมาณในภาควิชาการ มีการให้งบประมาณในภาคประชาชน ในส่วนของ สำนักงานเครือข่ายเฝ้าระวังธุรกิจเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (สคร.) ก็จะเป็นเรื่องของภาคประชาชน ตรงนี้เป็นสิ่งที่เราสนับสนุน และทุกภาคส่วนต้องทำด้วยกัน เช่น ภาคประชาชนไม่สามารถที่จะบังคับใช้กฎหมายได้เพราะไม่มีอำนาจ เพราะฉะนั้นต้องมีพนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าไปด้วย”

2. การวิเคราะห์เพื่อกำหนดวิธีการแนวทางการจัดการที่ดีสำหรับงานสงกรานต์ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ถนนตระกูลข้าว ในประเทศไทย

การจัดการงานสงกรานต์ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยจะคำนึงถึงปัจจัยนำเข้า อาทิเช่น ภาวะผู้นำในการดำเนินโครงการ การตัดสินใจ การมีส่วนร่วม จากการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ประสบการณ์ของผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงาน และความเห็นของนักวิชาการรวมถึงเยาวชนผู้เข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของงาน โดยมีผลการวิเคราะห์เพื่อกำหนดวิธีการแนวทางการจัดการที่ดีสำหรับงานสงกรานต์ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ถนนตระกูลข้าวในประเทศไทย ดังนี้

2.1 การจัดการขอบเขตงานและเวลาในการดำเนินงานสงกรานต์ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

การจัดการที่ประสบความสำเร็จต้องอาศัยความร่วมมือของหลายภาคส่วน โดยอาศัยทฤษฎีการมีส่วนร่วม ซึ่งทฤษฎีการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร บุคลากรในองค์กร ประชาชน ผู้ประสานงาน เป็นต้น การมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ ร่วมมือร่วมแรงกันในการทำงานอย่างมีคุณภาพ แสดงให้เห็นถึงการมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของบุคลากรและผู้นำร่วมกันซึ่งกระบวนการมีส่วนร่วมจะต้องมีผู้นำที่ดี อันจะนำไปสู่ความสำเร็จขององค์กรได้ สิ่งที่สำคัญก็คือว่า อยากจะให้มีการร่วมกันคิด ร่วมกันทำ คือ เชิญเขามาร่วมกันคิดตั้งแต่ต้น เขาจะรู้สึกว่าเขามีส่วนร่วมเป็นเจ้าของ ร่วมเป็นเจ้าของภาพรวมกันในการทำงานใหญ่เหล่านี้ถ้าจะทำสำเร็จ ต้องบริหารจัดการแบบปัจจัยแห่งความสำเร็จ

การมีส่วนร่วมสำคัญ ของทุกภาคส่วน ในส่วนของภาครัฐ เทศบาล ทหาร ตำรวจ ก็มีส่วนร่วมในการจัดงานอยู่แล้ว แล้วยังในส่วนของเยาวชน ถ้าทุกคนให้ความร่วมมือที่ดี การจัดงานของภาครัฐ ทางเทศบาลก็จะผ่านไปด้วยดี ถ้าตั้งกฎ กติกาไว้แบบไหนก็ควรปฏิบัติตามกฎไม่ฝ่าฝืนกฎระเบียบ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้ประสานงานเครือข่ายงดเหล้าจังหวัดขอนแก่น กล่าวว่า การร่วมจัดงานสงกรานต์ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การมีทีมงานในการจัดงาน มีความสำคัญมาก เนื่องจากการทำงานเป็นงานใหญ่ จึงต้องมีทุกภาคส่วนเข้ามาช่วย ไม่ว่าจะเป็นด้านความปลอดภัย ตำรวจท่องเที่ยว คือทุกหน่วยงาน ตำรวจเอง ก็ต้องเข้ามาช่วยสำคัญมาก เพราะพูดคุยประสานงานกันแต่ละครั้ง การแบ่งบทบาทในทีม คำว่า ทีม เป็นทีมใหญ่ระดับจังหวัด การแบ่งบทบาทจึงมีส่วนสำคัญเราเป็นส่วนหนึ่ง และก็มีทีมลดอุบัติเหตุ ความปลอดภัย ด้านพิธีการด้านการดูแลคน จะช่วยประสานกันลงตัวถ้าเกิดว่าการทำงานมี “Teamwork” ก็ทำให้ขับเคลื่อนไปได้ดี

การมีส่วนร่วม คือ กระบวนการซึ่งประชาชน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะ แลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นเพื่อแสวงหาทางเลือกและการตัดสินใจต่าง ๆ ที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับร่วมกันทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึงควรเข้าร่วมในกระบวนการนี้ตั้งแต่เริ่มจนกระทั่งถึงการติดตามและประเมินผล เพื่อให้เกิดความเข้าใจและการรับรู้เรียนรู้ การปรับเปลี่ยนแผนงานร่วมกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย (วันชัย วัฒนศัพท์, 2544) ซึ่งสอดคล้องตามข้อเสนอแนะของปลัดเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด กล่าวว่า คิดแล้วต้องมีคนทำ และต้องมีคนสานต่อ ต้องมีคนรับทราบ คือพี่น้องประชาชน คือ ส่วนสำคัญ อยากจะย้ำเพราะว่าเรามีแนวคิดมีหลักการทำงาน มีโครงการแล้วไม่ว่าจะเป็นของจังหวัด เทศบาล สสส. ชมรม เครือข่ายต่าง ๆ หน่วยงานทั้งภาครัฐภาคเอกชน เราช่วยกันคิดขึ้นมาแต่เฉพาะกลุ่มเฉพาะก่อนอย่างเดียวไม่ได้ ต้องมีพี่น้องประชาชน ผู้ประกอบการทุกคน เด็กเยาวชน คือ ส่วนสำคัญอยากให้ช่วยๆกันความร่วมมือของหน่วยงานต่างๆ เช่น ตำรวจ ทหาร สรรพสามิต สาธารณสุข และกลุ่มเยาวชน กลุ่มทีมงานเครือข่ายให้ความร่วมมือกันเหนียวแน่น สืบเนื่องจากการที่การประสานงานกันอย่างยาวนาน ตลอดเวลา ไม่ใช่มาใช้เวลาในการประสานงานเฉพาะช่วงที่จะจัดงานเท่านั้น ไม่ว่ามีกิจกรรมอะไร ไม่ว่าจะช่วงเวลาไหน ก็ควรจะเชื่อม ประสานกับหน่วยงานต่างๆเป็นประจำ ทำให้มีทีมงานที่เข้มแข็ง รวมทั้งผู้สื่อข่าวเองก็ตาม สอดคล้องกับแนวคิดของที่ได้กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วม คือ การสร้างการยอมรับในทุกภาคส่วนและให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา แม้รัฐจะเป็นผู้เล่นหลักในการกำหนดแนวทาง ในรูปแบบใดก็ตาม

2.2 ประโยชน์และความยั่งยืนของการจัดการงานสงกรานต์ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

จากการรวบรวมข้อมูล พบว่ามีประโยชน์และความยั่งยืนการจัดการเชิงระบบ โดยภาพรวมของลักษณะการทำงานที่ดี ต้องมีการวางแผนตั้งเป้าหมายร่วมกัน พฤติกรรมการทำงานของคนเป็นแบบมีเหตุมีผล มีหลักการที่มีประสิทธิภาพ มีความกระตือรือร้นและมีความสุขในการทำงาน ซึ่งจะมีความแตกต่างกันที่กิจกรรม ให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมของท้องถิ่นแต่ละพื้นที่นั้น ๆ ซึ่งระบบการบริหารจัดการเชิงระบบ มีการดำเนินงานโดยมีหลักการต่อไปนี้

1. ค้นหาสาเหตุของความจำเป็น โดยศึกษาผลกระทบที่เกิดจากงานบุญประเพณีต่างๆที่ไม่มีการควบคุมการดื่ม การจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งสะท้อนออกมาในข้อมูลสถิติการเกิดอุบัติเหตุ อาชญากรรมและการเสียชีวิตของประชาชนในช่วงเทศกาลนั้น ๆ

2. ตรวจสอบสาเหตุความจำเป็น มีการตรวจสอบความจำเป็นในการจัดการงานสงกรานต์ ปลอดภัยเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เนื่องจากส่งผลกระทบต่อชีวิต ทรัพย์สิน ภาพลักษณ์และเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศทั้งทางตรงและทางอ้อม กำหนดมาตรการในช่วงสงกรานต์ ตามข้อกำหนดของแต่ละพื้นที่ เช่น งดดื่ม งดจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในพื้นที่บริเวณจัดงาน

3. การวางแผนให้สอดคล้องกับโครงการ แต่ละจังหวัดที่มีการจัดการงานสงกรานต์ปลอดภัย เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีการวางแผนล่วงหน้า พร้อมทั้งระดมบุคลากรและงบประมาณตามกำลังของแต่ละพื้นที่ก่อนถึงช่วงเวลาในการจัดงาน

4. ตรวจสอบความสำเร็จ ในจัดการงานสงกรานต์ปลอดภัยเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จะมีการประชุมสรุปงานและหาแนวทางในการดำเนินงานที่ดีขึ้นในทุกๆปี เนื่องจากมีการจัดขึ้นมากกว่า 5 ปี จึงทำให้การดำเนินการแก้ไขปัญหาจะมีประสิทธิภาพขึ้น ได้รับความร่วมมือเครือข่ายต่างๆ ประสานงาน รวมถึงผู้มีประสบการณ์ในการจัดงานให้คำแนะนำอย่างต่อเนื่อง

5. หาวิธีแก้ไขปัญหา การจัดการงานสงกรานต์ปลอดภัยเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของถนนตระกูลข้าวมีทั้งการแก้ไขปัญหาเร่งด่วน (เฉพาะหน้า) และไม่เร่งด่วน ซึ่งควรจะต้องมีการถอดบทเรียนร่วมกันของทุกภาคส่วน เครือข่ายต่าง ๆ ที่เข้ามาช่วยในเรื่องของการแก้ไขปัญหาของกิจกรรมและสนับสนุนงบประมาณ

6. อบรมบุคลากร มีการจัดการอบรม จัดประชุมหารือ วางแผนและซ้อมการปฏิบัติงาน มีทั้งเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานหลัก และเยาวชน ประชาชนเข้าร่วม สร้างมาตรฐานการวัดผล แต่ละปีมีการติดตามสถิติการเกิดอุบัติเหตุและการเสียชีวิต พบว่าพื้นที่ที่จัดการงานสงกรานต์ปลอดภัยเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีสถิติดังกล่าวลดลง ภาพลักษณ์ดีขึ้นและมีนักท่องเที่ยวรวมทั้งสื่อมวลชนเข้ามาให้ความสนใจเป็นจำนวนมาก

2.3 ผลสำเร็จการจัดการงานสงกรานต์ ปลอดภัยเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ถนนตระกูลข้าว

จากผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้สนับสนุนข้อเสนอของ Cuthill และ Fien (2005) ซึ่งเสนอว่า การทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานระดับต่างๆของภาครัฐ กับกลุ่มเครือข่ายต่างๆ ชุมชน ที่เปิดโอกาสในการใช้ทรัพยากรและข้อมูลร่วมกัน การสนับสนุนการเรียนรู้ การเสนอว่า การทำงานร่วมกันระหว่างกลุ่มชุมชน เครือข่ายต่างๆ และระหว่างหน่วยงานระดับต่างๆของ ภาครัฐ ที่เปิดโอกาสในการใช้ทรัพยากรและข้อมูลร่วมกัน การสนับสนุนการเรียนรู้และความสัมพันธ์ในลักษณะรูปแบบต่าง ๆ จะช่วยให้ ประชาชน สามารถอยู่รอดร่วมกันในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ววัฒนธรรมความร่วมมือบนพื้นฐานของการเจรจาแบบเปิดและสร้างสรรค์ รวมถึงการพัฒนาของความสัมพันธ์ไว้วางใจและความร่วมมือ เพื่อการเสริมสร้างทางสังคม การสร้างความร่วมมือ ในการทำงาน ให้เป็นบรรทัดฐาน ทางวัฒนธรรมในชุมชนจะต้องใช้เวลาและความมุ่งมั่น ทั้งกลุ่ม ทั้งเครือข่ายในสังคมเอง และระหว่างชุมชนกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (Hoatson & Egan, 2001) พบว่า ภาครัฐที่สำคัญในการจัดการเริ่มต้นตั้งแต่พื้นฐานการปรึกษาหารือ ก่อแนวคิดหลักในการ

ขับเคลื่อนงานสงกรานต์ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ตลอดจนกระบวนการจัดการ แผนงาน และนโยบาย ตลอดจนวงจรการจัดการ สามารถสร้างแรงจูงใจ สร้างความสัมพันธ์ความร่วมมือและความไว้วางใจ ซึ่งส่งผลต่อการเปิดหน้าต่าง แผนงาน กิจกรรม และนโยบาย ในการกำหนดนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้การสนับสนุนการดำเนินงานของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ในการทำงานร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการกำหนดนโยบายของทฤษฎีการมีส่วนร่วม

จะเห็นได้ว่า ทั้ง 8 พื้นที่ ได้เลือกใช้และผสมผสานหลักการจัดการความได้เปรียบในบริบทของพื้นที่ สถานการณ์และเหตุจากปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ ซึ่งนำมาซึ่งความเสียหายจากเหตุเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ในการจัดงานสงกรานต์ มีผลกระทบอีกมากต่อชีวิตทรัพย์สินและครอบครัว แต่ในทางตรงกันข้ามการจัดการงานสงกรานต์ที่ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ส่งผลให้เกิดภาพลักษณ์ในเชิงบวกต่อสังคมมากกว่า เช่น การได้ร่วมรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรม ประเพณีสงกรานต์ที่ดีงาม การได้เกิดความสามัคคีในชุมชนท้องถิ่นผ่านกระบวนการการทำงานร่วมกัน (Teamwork) การได้เครือข่ายในการทำงานที่แต่ละคนจะเกิดความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย เชื่อมสัมพันธ์กับภาวะการเป็นผู้นำ ประกอบกับความสามารถของแกนนำเครือข่ายในการเข้าถึงและประสานกับผู้นำภาครัฐในพื้นที่ ให้ความสำคัญไปที่กระบวนการจัดการ ซึ่งจะนำไปตามระบบงานที่เกิดขึ้น แนวความคิดโดยทีมงาน ในการอยากทำงานนั้นๆ พร้อมกับการส่งมอบต่อให้เกิดการกระทำหรือปฏิบัติเพื่อเป็นไปตามแนวคิดที่ได้เริ่มต้นไว้แล้ว (ยาเป็น เรื่องจรูญศรี, 2555)

การได้เผยแพร่ประชาสัมพันธ์พื้นที่ท่องเที่ยวงานสงกรานต์ที่ปลอดภัย และได้ช่วยสนับสนุนนโยบายรัฐบาลในการรณรงค์ลดปัญหาที่การสูญเสียในช่วงเทศกาลวันสำคัญของประเทศไทย โดยมีผลสำเร็จของการจัดการงานสงกรานต์ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ถนนตรอกข้าวในประเทศไทย ซึ่งสามารถส่งผลในเชิงปฏิบัติตามหลักการและวิธีการจัดการเพื่อเกิดแนวทางการจัดการที่ดีมีประสิทธิภาพ และบรรลุตามวัตถุประสงค์ ประกอบด้วย ด้านหลักการและวิธีการวางแผนงาน (Planning) ด้านการจัดการองค์กร (Organizing) ด้านผู้นำ (Leading) และด้านการควบคุม (Controlling)

โดยมีองค์ประกอบร่วม คือ การมีส่วนร่วม (Participation) และเครือข่าย (Network) ซึ่งมีมิติต่างๆ นี้จะมุ่งเน้นการใช้การมีส่วนร่วมที่เน้นการพัฒนาและสร้างสรรค์กลยุทธ์ด้านการจัดการ ภายใต้แนวความคิดการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

ด้านหลักการและวิธีการ การวางแผน (Planning) การจัดการงานสงกรานต์ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ถนนตรอกข้าว ถือได้ว่าเป็นการปฏิบัติการด้านหลักการและวิธีการ การวางแผน ของหน่วยงานหรือองค์กรที่มีนวัตกรรม (Innovative Organization) ตามหลักทฤษฎีของ (Gibbons A, 1997) เนื่องจากได้นำวิธีการบริหารจัดการ การวางแผน ตลอดจนการจัดวางโครงสร้างของการทำงาน รวมไปถึงการวางแผนการล่วงหน้าเพื่อเตรียมการ ไปจนถึงการวางแผนทำงานร่วมกันของฝ่ายต่าง ๆ ดังนี้

การวางแผน (Planning) ถือได้ว่าเป็นการปฏิบัติการด้านหลักการและวิธีการ การวางแผน ของหน่วยงานหรือองค์กรที่มีนวัตกรรม (Innovative Organization) ตามหลักทฤษฎีของ (Gibbons A, 1997)

เนื่องจากได้นำวิธีการบริหารจัดการ การวางแผน ตลอดจนการจัดวางโครงสร้างของการทำงาน รวมไปถึงการวางแผนการล่วงหน้าเพื่อเตรียมการ ไปจนถึงการวางแผนทำงานร่วมกันของฝ่ายต่าง ๆ ดังนี้

การวางแผนในการจัดงานสงกรานต์ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นับได้ว่าเป็นกระบวนการที่สำคัญอย่างหนึ่งของการจัดการ และเป็นกระบวนการวางแผนในการทำงานที่มีลักษณะ แขนงนำหลักจึงต้องมีความเข้าใจ มีศักยภาพ และมีทักษะ มีความชำนาญในการนำแผนงานไปใช้ โดยบางพื้นที่อาจจะต้องมีกฎ กติกา หรือเงื่อนไขของวัฒนธรรมท้องถิ่นเข้ามาผสมผสานเพื่อการจัดการงานสงกรานต์ จึงจะทำให้การบริหารงานจัดการบรรลุถึงวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริงที่ จะต้องพยายามปรับแผนและเหตุการณ์สภาพแวดล้อมให้สอดคล้องสถานการณ์ตลอดเวลา การวางแผนงานโดยให้ความสำคัญกับแกนนำของกลุ่ม/องค์กร และใช้ศักยภาพของผู้นำกลุ่มต่าง ๆ อย่างเต็มพื้นที่

ด้านการจัดการองค์กร (Organizing) ในแต่ละพื้นที่ ได้มีการจัดการองค์กรโดยให้ทรัพยากรบุคคลเป็นองค์ประกอบหลักของวิธีการการจัดโครงสร้างของทีมงานปฏิบัติการ โดยการจัดการองค์กรของแต่ละพื้นที่นั้นๆ อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ ดังทฤษฎีการบริหารองค์กรคุณภาพ ตามแนวคิดของ The Joran Trilogy of Quality (ไตรศาสตร์ด้านคุณภาพองค์กรของจูราน) ของ Joseph M.Juran (1989) ซึ่งมีการจัดการองค์กรประกอบด้วยแกนนำของกลุ่มและองค์กรที่เป็นผู้มีส่วนได้เสียตลอด คือกลุ่มหน่วยงานภาครัฐ เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานพยาบาล ตำรวจ สรรพสามิต เครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคม และหน่วยงานภาคเอกชน มีการวางแผนงานในลักษณะไม่เน้นโครงสร้างองค์กร แต่มีองค์ประกอบของเครือข่ายที่เหมาะสมและจัดการเริ่มตั้งแต่ในช่วงของการกำหนดนโยบาย กติกา ข้อบังคับใช้ มีเป้าหมายที่สำคัญที่จะนำไปสู่การทำให้เกิดการยอมรับนโยบายและนำไปสู่การปฏิบัติตามแผนงานที่กำหนดไว้

ด้านผู้นำ (Leading) แกนนำหลักของกลุ่ม/องค์กร มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการงานสงกรานต์ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งจะเป็นการสร้างความสัมพันธ์ภายในองค์กร ทีมงานและเครือข่าย ซึ่งจะเป็นแรงบันดาลใจด้านบวกที่จะทำให้ ทุกคนดำรงคุณธรรม ในการปฏิบัติงาน คือ มีความซื่อสัตย์ ต่อตนเองและเครือข่ายทำงาน เช่น การปฏิบัติตนโดยไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เป็นการร่วมส่งเสริม กฎ กติกา และนโยบาย เพื่อหล่อเลี้ยงสังคมและเกิดระบบช่วยกันดูแล กันเอง แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคในงาน และช่วยกันหาหนทางแก้ไข เน้นการสร้างพันธะสัญญาร่วมกันทางด้านจิตใจ ในประเด็นที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างแกนนำหลักของกลุ่ม/องค์กรกับทีมงานผู้ร่วมกิจกรรมและมีส่วนเกี่ยวข้อง พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงช่วยเสริมภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน และในทางกลับกัน ภาวะผู้นำแบบการเปลี่ยนแปลงมีโอกาที่จะไร้ประสิทธิภาพถ้าใช้ตามลำพังโดยปราศจากภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน

ด้านการควบคุม (Controlling) ในพื้นที่ จะใช้กระบวนการเป็นเครื่องมือให้เกิด การติดตาม ประสานงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ การติดตามดำเนินงานของทีมงาน และเครือข่าย ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ไปพร้อมกัน โดยมีการประชุมทีมงาน เพื่อติดตามการดำเนินงานและประสานงานอย่างสม่ำเสมอ โดยมีกลไกประสานงานและติดตามการ เน้นการใช้รูปแบบการทำงานที่ยืดหยุ่น ใช้คุณธรรมเป็นหลัก การปรับวิธีการทำงานของแกนนำหลัก เพื่อให้สามารถสนับสนุนการทำงานของทีมงาน

และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เป็นการจัดการด้านการควบคุมทำงานแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ทำให้การทำงานของทีมงาน และเครือข่ายมีการพัฒนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ข้อมูล ช่วยกันไขปัญหา อุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นในระหว่างการทำงาน ในลักษณะเช่นนี้ ทำให้เป้าหมายเชิงผลลัพธ์ที่ดี

จะเห็นได้ว่าการจัดการงานสงกรานต์ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ถนนตระกูลข้าวทั้ง 8 พื้นที่ ที่ได้เลือกใช้และผสมผสานหลักการจัดการความได้เปรียบในบริบทของพื้นที่ สถานการณ์และเหตุจากปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ ซึ่งนำมาซึ่งความเสียหายจากเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ในการจัดงานสงกรานต์ มีผลกระทบอีกมากต่อชีวิตทรัพย์สินและครอบครัว แต่ในทางตรงกันข้ามการจัดการงานสงกรานต์ที่ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ส่งผลให้เกิดภาพลักษณ์ในเชิงบวกต่อสังคมมากกว่า เช่น การได้ร่วมรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรม ประเพณีสงกรานต์ที่ดั้งเดิม การได้เกิดความสัมพันธ์ในชุมชนท้องถิ่นผ่านกระบวนการการทำงานร่วมกัน (Teamwork) การได้เผยแพร่ประชาสัมพันธ์พื้นที่ท่องเที่ยว และได้ช่วยสนับสนุนนโยบายรัฐบาลในการรณรงค์ลดปัญหาที่การสูญเสียในช่วงเทศกาลวันสำคัญของประเทศไทย โดยมีผลสำเร็จของการจัดการงานสงกรานต์ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ถนนตระกูลข้าวในประเทศไทย ซึ่งสามารถส่งผลในเชิงปฏิบัติตามหลักการและวิธีการจัดการเพื่อเกิดแนวทางการจัดการที่ดีมีประสิทธิภาพ และบรรลุตามวัตถุประสงค์ ประกอบด้วย มิติด้านการวางแผนงาน(Planning) มิติด้านการจัดการองค์กร(Organizing) มิติด้านผู้นำ (Leading) มิติด้านการควบคุม(Controlling) โดยมีองค์ประกอบรวม คือ

1. การมีส่วนร่วม (Participation) ของ กลุ่ม/องค์กร/เครือข่ายต่าง ๆ นับว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญส่วนหนึ่งของการจัดการงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ ดังนั้นการมีส่วนร่วม ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง คือ กระบวนการสร้างแรงจูงใจ การตัดสินใจ ที่เกี่ยวกับประเด็น แผนงาน นโยบายเรื่องที่กลุ่ม/องค์กร/เครือข่าย มีหน้าที่รับผิดชอบ ตลอดจนวิธีการดำเนินงานที่มีตนเองมีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามแผนงาน โดยการร่วมมือ สนับสนุนด้านทรัพยากร การได้รับผลประโยชน์ส่วนรวม และส่วนตน ในการทำหน้าที่ สอดคล้องตามแนวความคิดของ (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548) ที่ได้กล่าวว่าการเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายได้เข้ามามีส่วนร่วม คิด ร่วมกันตัดสินใจ กำหนดประเด็นปัญหา วางแผนงานการจัดการร่วมกัน ที่จะขับเคลื่อนงานและกิจกรรมสร้างสรรค์ต่าง ๆ ร่วมกัน เป็นสิ่งที่จำเป็นในกระบวนการนโยบายและการจัดการ ที่ต้องการให้เกิดเกิดการมีส่วนร่วมในการนำนโยบาย แผนงานไปปฏิบัติด้วย ไม่ใช่เพียงเฉพาะการมาร่วมแสดงความคิดเห็น เพียงอย่างเดียว

2. เครือข่าย (Network) ซึ่งมีมิติต่าง ๆ นี้จะมุ่งเน้นการใช้การมีส่วนร่วมที่เน้นการพัฒนาและสร้างสรรค์กลยุทธ์ด้านการจัดการ ภายใต้แนวความคิดการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ ข้อค้นพบที่สำคัญคือ การทำงานของเครือข่ายที่มีองค์ประกอบมาจากทุกภาคส่วนของสังคมที่มีแนวความคิดเดียวกัน มีความต้องการบางประการที่สอดคล้อง ซึ่งเป็นการวางกฎเกณฑ์หรือ กติการ่วมของสังคม ที่คนในสังคมนั้นร่วมกันสร้างขึ้นและมีการนำไปบังคับใช้ร่วมกันในสังคมนั้น ๆ เพื่อประโยชน์ของสาธารณะและส่วนรวม โดยมีองค์ประกอบหลักในการขับเคลื่อนแผนงาน นโยบายเป็นองค์กรและเครือข่ายต่างๆ จากภาคประชาชน ผลการศึกษาครั้งนี้สนับสนุนข้อเสนอของ Cuthill และ Fien (2005) ซึ่งเสนอว่าการทำงานร่วมกันระหว่าง

กลุ่มและระหว่างหน่วยงานระดับต่างๆ ของรัฐ ที่เปิดโอกาสในการใช้ทรัพยากรและข้อมูลร่วมกัน การสนับสนุนการเรียนรู้และความสัมพันธ์เหล่านี้ จะช่วยให้ประชาชนสามารถอยู่รอดในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน วัฒนธรรมความร่วมมือบนพื้นฐาน ของการเจรจาแบบเปิดและสร้างสรรค์ รวมถึงการพัฒนาของความสัมพันธ์ไว้วางใจและความร่วมมือ เพื่อการเสริมสร้างในทางสังคม การสร้างความร่วมมือในการทำงานให้เป็นบรรทัดฐาน ทางวัฒนธรรมจะต้องใช้เวลาและความมุ่งมั่นทั้งกลุ่มเครือข่าย และระหว่างชุมชน กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Hoatson & Egan, 2001)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำหลักการและวิธีการจัดงานสงกรานต์ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ถนนตระกูลข้าว ไปใช้

1. การนำรูปแบบของการจัดการเรียนรู้ไปใช้ควรศึกษาบริบท วัฒนธรรมของพื้นที่ให้มีความสอดคล้อง ซึ่งประเด็นปัญหาให้เห็นการสร้างความตระหนักให้เกิดจิตสำนึกร่วมรับผิดชอบต่อสังคม ผสมผสานกับงานวิจัย โดยมีความพร้อมด้านการจัดการ ของการใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการในรูปแบบของเครือข่ายและการมีส่วนร่วม

2. กระบวนการพัฒนาทุนทางสังคม นับว่าเป็นพื้นฐานสำคัญ ของกระบวนการจัดการควรพัฒนา มาจากทุนทางสังคมที่มีอยู่ ในพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เครือข่ายภาคประชาสังคม ควรมีการพัฒนา การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มาใช้เป็นส่วนประกอบแบบผสมผสาน โดยเชิญผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมใน กระบวนการ การจัดการงานทุกภาคส่วน

3. การนำพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551 มาใช้เชิงนโยบาย โดยมีหน่วยงานเป็นกลไกในการเชื่อมโยงให้ทุกภาคส่วน มีส่วนร่วมใช้เป็นช่องทางในกระบวนการเชิงนโยบาย สาธารณะระดับชาติ ได้เกิดการขับเคลื่อนและปฏิบัติตามอย่างเป็นรูปธรรมเชิงประจักษ์ มีความชัดเจนในการปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบสืบต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบของการประเมินผลการจัดการงานสงกรานต์ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ถนนตระกูลข้าว ที่สามารถเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และผู้ได้รับผลกระทบ ได้มีโอกาสเข้ามาเป็นกลไกในการประเมินผลของการดำเนินงาน ซึ่งจะช่วยสร้างความตื่นตัวให้กับสังคมในวงกว้างได้มากขึ้น และยังเป็น การขยายเครือข่ายและเปิดให้สาธารณะชนเข้ามาร่วมเป็นเจ้าของงานบุญประเพณีต่าง ๆ ให้ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในพื้นที่ได้อีกทางหนึ่ง

เอกสารอ้างอิง

- กรมคุมประพฤติ. (2560). *สถิติการคุมประพฤติคดีมาแล้วช่วงเทศกาลสงกรานต์*. สืบค้น 25 พฤศจิกายน 2564, จาก https://www.matichon.co.th/local/crime/news_111201
- กระทรวงวัฒนธรรม. (2558). *ประวัติความเป็นมาถนนข้าวสาร*. สืบค้น 15 กันยายน 2560, จาก https://www.m-culture.go.th/young/ewt_news.php?nid=366&filename=ind
- บัณฑิต ศรีไพศาล. (2560, 15 พฤษภาคม). [บทสัมภาษณ์.]
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). *อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บุญอยู่ ขอพรประเสริฐ, และคณะ. (2551). *ทิศทางการรณรงค์ขับเคลื่อนสู่สังคมปลอดเหล้า: บทสังเคราะห์จากปฏิบัติการเครือข่ายศาสนาและชุมชน*. กรุงเทพฯ: บริษัท สุพีเรีย พรินต์ติ้งเฮาส์.
- วันชัย วัฒนศัพท์. (2544). *คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจของชุมชน*. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า
- ยาเป็น เรื่องจรรยา. (2555). *ภาวะผู้นำกับการทำงานเป็นทีม*. สืบค้น 25 กรกฎาคม 2561, จาก <http://www.kroobannok.com/blog/20426>
- ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ. (2553). *สรุปรายงานผลการปฏิบัติงาน ป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนช่วงเทศกาลสงกรานต์ พ.ศ. 2558*. สืบค้น 30 มีนาคม 2560, จาก <http://www.roadsafetythailand.com>.
- ศูนย์อำนวยการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนน (ศปภ.). (2560). *ศปภ. ประชุมวิเคราะห์สถิติอุบัติเหตุทางถนนช่วงสงกรานต์ 60 พร้อมจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายสร้างความปลอดภัยทางถนน*. สืบค้น 28 สิงหาคม 2560, จาก <https://www.ryt9.com/s/prg/2640867>.
- สมาน พุทธระกูล. (2560, 26 มีนาคม). *อดีตผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข*. [บทสัมภาษณ์.]
- สำนักข่าวสร้างสุข. (2556). *สงกรานต์ปลอดเหล้า" ดริง 86 พื้นที่ 66 จว.26 ถนนตระกูลข้าวทั่วไทย*. สืบค้น 30 สิงหาคม 2560, จาก [https://www.thaihealth.or.th/Content/20112-\"สงกรานต์ปลอดเหล้า\"%20ดริง%2086%20พื้นที่%2066%20จว.26%20ถนนตระกูลข้าวทั่วไทย](https://www.thaihealth.or.th/Content/20112-\)
- สำนักงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้า. (2557). *เอกสารชุดความรู้จากบทเรียนและประสบการณ์การทำงาน “สงกรานต์ปลอดภัยพื้นที่เล่นน้ำปลอดเหล้า”*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- Cuthill., & Fien. (2005). Capacity building: Facilitating citizen participation in local governance. *Australian Journal of Public Administration*, 63-80.
- Gibbons A. (1997). *Innovation and the developing of knowledge production*. University of ussex.

Goodwin, Wofford., & Whittington. (2001). Improving Organizational Effectiveness through Transformational Leadership, Thousand Oaks. CA: Sage.

Joseph M. Juran. (1989). *Juran on Leadership for Quality*. New York: Free Press.

Hoatson, L., & Egan, R. (2001). Rebuilding collaboration in a competitive environment. A case study. *Just Policy*, 21, 8-15.

Patton, M. (1990). *Qualitative Evaluation* (2nd ed). Sage Publications.